

JAMA NA PUHAREVOM*

PIŠE: Vlado Božić Speleološki odsjek HPD "Željezničar" - Zagreb

Poticaj za pisanje ovog članka je članak Alena Kapidžića o Velikoj špilji u Permanima, objavljen u br. 2, str. 27-29 ovog časopisa, u kojem se spominje i istraživanje obavljeno 1960., a u kojem sam sudjelovao i ja. Evo više podataka o tom istraživanju obavljenom prije 44 godine.

Milan Vucković i Nikola Polak, novinari tadašnjeg zagrebačkog tjednika VUS

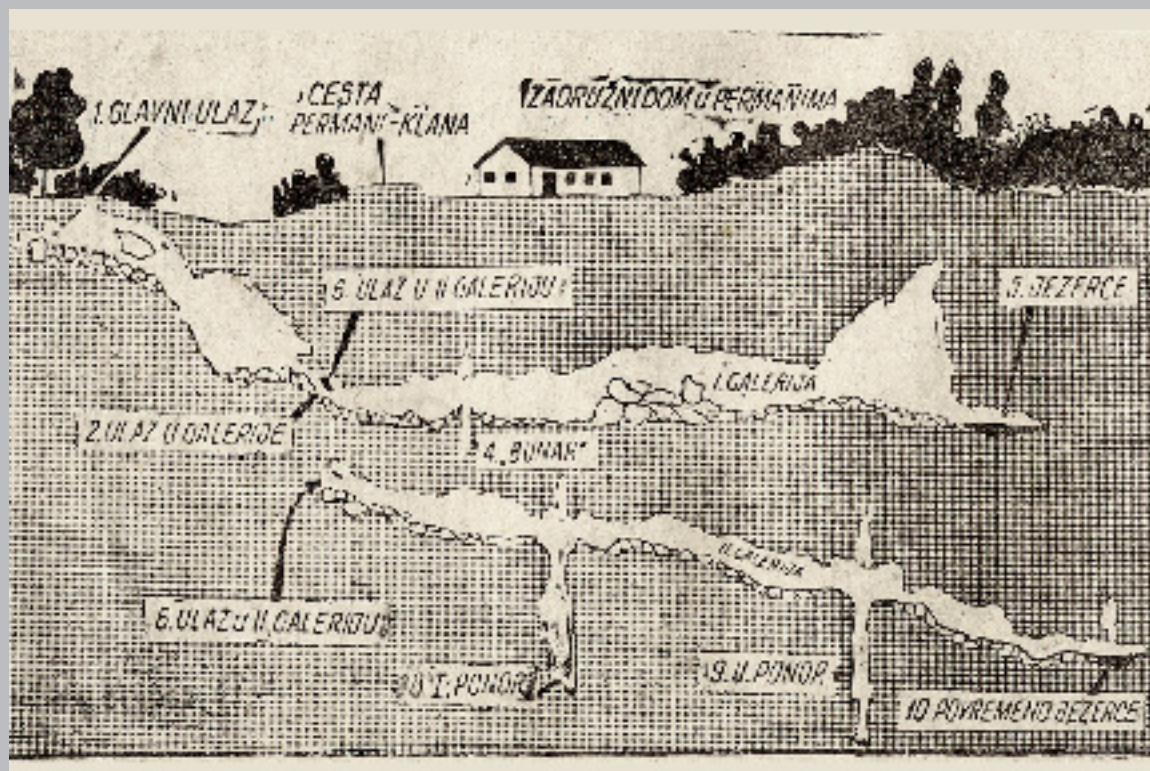
(Vjesnik u srijedu) u proljeće 1960. došli su do bilježaka nekog njemačkog inženjera, koji je početkom 20. st. boravio u Kastavštini, i u njima našli mnogo zanimljivosti. Taj je inženjer, između ostalog, tamo zabilježio dvije legende koje su posebno zainteresirale ove novinare. Prema jednoj u Kastavštini su nekad davno živjeli Druidi,

potomci stare keltske sekte, i da bi izbjegli istrebljenje koje im je prijetilo, tajnim su podzemnim prolazom prešli na otok Cres, a prema drugoj, dio Napoleonove vojske, vraćajući se 1813. nakon poraza iz Rusije, zaglavio je u nekoj špilji u Učki, htijući iz Kastavštine doći u Limski kanal u Istri, gdje ih je trebala dočekati njihova mornarica. Novinari su

Ekipa sa svom opremom na kolodvoru u Matuljima

foto: Duško Muzikant

Preslika nacrtu Jame na Puharevom iz VUS-a od 13. 07.1960, str. 6.

Logor kraj Zadružnog doma u Permanima

foto: Duško Muzikant

Speleolozi pred ulazom u jamu, Vesna Šegrc, Vlado Božić, Milan Vucković, Nikola Polak i Hrvoje Malinar
foto: Duško Muzikant

Otkopavanje prolaza, licem okrenut Duško Muzikant

foto: Pavao Cajzek

Vesna Šegrc (Božić) mjeri špiljski kanal

foto: Duško Muzikant

htjeli na terenu pronaći podatke koji bi potvrdili ili opovrgli te legende, odnosno, u najboljem

slučaju, pronaći to tajno podzemlje kojim su navodno

prošli Druidi i gdje su nestali francuski vojnici.

63

Na kraju špiljskog kanala, Milan Vucković, Nikola Polak i Duško Muzikant

foto: Pavao Cajzek

Spuštanje u ponor, gore Vlado Božić, na međuosiguranju Vesna Šegrc
foto: Pavao Cajzek

Novinari su se za savjet obratili geografu Vladimiru Blaškoviću i geolozima Mirku Malezu i Srećku Božičeviću te Komisiji za speleologiju Planinarskog saveza Hrvatske (KS PSH). Od svih su dobili podršku da VUS organizira speleološko istraživanje područja za koje imaju podatke, ne toliko da pronađu tragove Druida i francuskih vojnika već da istraže špilje i jame tog područja. Budući da su V. Blašković, M. Malez i S. Božičević bili u radnom odnosu, a ja sam tada bio student i tajnik KS PSH, izabran sam za vođu speleološke ekipe koja je trebala

provjeriti navode njemačkog inženjera.

Najprije smo novinar Milan Vucković i ja od 15. lipnja 1960. u prethodnici istraživanja nekoliko dana obilazili teren raspitujući se za špilje i jame. Neke manje špilje i jame odmah sam istražio, a o drugima zapisao podatke. U Zagrebu smo tada oformili ekipu u kojoj su bili novinari Milan Vucković i Nikola Polak, fotograf Pavel Cajzek te speleolozi Vlado Božić, Vesna Šegrc (od 1963. Vesna Božić), Duško Muzikant, Slavko Smolec i Janko Debeljek iz SO PD "Željezničar" te Hrvoje Malinar iz SO PDS "Velebit". U vremenu od 4. do 14. srpnja 1960.

ekipa je imala logor blizu Zadrugnog doma u Permanima i odatle obilazila i istraživala špilje i jame. U toj akciji prozvanoj "Kvarnerska špilja" novinari su u VUS-u napisali 8 nastavaka (od 8. lipnja do 27. srpnja 1960) i detaljno izvještavali o rezultatima istraživanja. Od mnogo špilja i jama na koje su nas upućivali mještani, šumari i lovci, posjećeno (pregledano) je i istraženo ukupno 24, i to: Jama Velika Piščina, Špilja u Vranom dolu, Jama uz prugu u Permanima, Jama Dekleva (Deklevova jama), špilja Gradina, Grgotova pećina, Jama u Korenskom, ponor Zibalnica, pećina Marasovica, Tatova jama, Pećina u Moščeničkoj dragi, Kaluderova pećina kod Mošćenice, Bezimana pećina kod Mošćenice (nalazište plavih kostiju), Špilja u Verljanima, Šparožna špilja, Črljenčeva špilja, Matičeva jama, jama Podfenolovac, Jama na Puharovom, Jama uz staru cestu, Špilja uz cestu Matulji-Opatija, Nikićina pećina i Hrvojeve male špilje. Novinari su zabilježili da smo topografski snimili 3984 m špiljskih i jamskih kanala, da smo puzanjem prevalili 432 m, da smo pomoću speleoloških ljestvica svladali 310 m dubine i da smo u podzemlju proboravili 78 sati.

Što se tiče Druida nađeni su ostaci nadzemnih građevina koji bi mogli potvrditi prisutnost Druida (o tome se moraju izjasniti stručnjaci), a Napoleonovim vojnicima ni traga. Ipak, vrijednost ove akcije je u broju istraženih špilja i jama, od kojih veću važnost ima Jama na Puharevom, najduža istražena špilja, i tri špilje s paleontološkim nalazima (Malvusova i Nikićina

špilja te Špilja u Mošćeničkoj dragi.).

Novinarima je ovo bilo prvi puta u životu da su malo dulje vrijeme boravili u našem kraškom podzemlju. Posebno nadahnuće dao im je silazak u Jamu na Puharevom. Evo nekoliko izvoda iz njihovih članaka iz kojih se vidi kako su ga oni doživjeli: "Kameno grotlo razjapilo je svoju čeljust, dok se naginjemo nad ponor, koji zaudara na hladni i vlagom zasićeni dah podzemlja. Prvi utisak ne ohrabruje, barem ne nas, koji se bavimo silaženjem u ponore tek od prije nekoilko sati. Zato naprečac zapisujemo utiske u svoje dnevnik i ne bez respekta prema špilji kod Permana koja krije dva upitnika na speleološkim kartama kvarnerskog područja....

Gledamo na sat. Nemoguće! Zar smo zaista u podzemlju već više od tri sata? Oko nas je kameno more isprevrtnih blokova stijena, od kojih je svaka, pa i najmanja, teška više od tone, a iznad nas kamene figure, izrezbareni svodovi, šiljci i postolja stalaktita i stalagmita, fantastičan svijet, kojega je u toku milenija izradila voda i majstor Priroda....

Bili smo prisiljeni da se nakon svakog mučnog uspinjanja i silaženja, provlačenja i puzanja, sukobimo s novim ljepotama - novom igrom boja i nepresušnom stvaralačkom maštom tvorca špiljskih ljepota. Netko bi mogao pomisliti, da nas je mrak i umor pripremio za bezrazložna uzbuđenja, ali mi vas ponovno uvjeravamo, da biste i vi ostali zaprepašteni, kada bi ste se nakon provlačenja kroz gotovo okomite procjepe našli na platoima, koji nadvisuju strop

prosječno visoke crkve, i da onda iznad sebe ugledate tamne dubine novih kupola, što nestaju negdje u mraku. Ili, zar biste ostali bezosjećajni, kada bi ste se našli na obali jezercica, koje su osvijetlile naše svjetiljke i u kojem se ogledaju čipkasti kameni nanosi crvenog baldahina, ili kad odjednom iz mraka izroni zastor s bogatim naborima, kakvim se ne može podičiti nijedna građevina na svijetu...

Bez obzira na teškoće pothvata, nitko nije bio umoran. Podzemlje nameće svakom svoje zakone ustrajnosti, kojima se pokoravaju čula izmorenog čovjeka. Čini se da je riječ

"nemoguće" izbrisana iz speleološkog rječnika. Zato smo na povratku skrenuli i u hodnik-odvojak, koji nas je doveo do novog svijeta siga i novih podzemnih galerija. Oko deset sati u noći našli smo se kraj bijelog jezera, što podsjeća na reljef nekog nepoznatog planeta. U njemu nije bilo vode. Ostao je samo talog bijelog vapnenca, finog bijelog praha, što se vjekovima taložio i naposljetku skorio, ali koji ipak nismo dotakli prstima. Čovjeka u takvim trenucima obuzima osjećanje strahopoštovanja prema djelima prirode, koje ne treba skrnaviti nepotrebnim i obijesnim

Vlado Božić se spušta u Prvi ponor foto: Pavao Cajzek

POVIJEST

dodirima. Mi smo se zadovoljili čučanjem na obali "jezera" i uzvicima divljenja. Iza nas pet metara dalje i dublje u tami nalazio se prvi podzemni ponor....

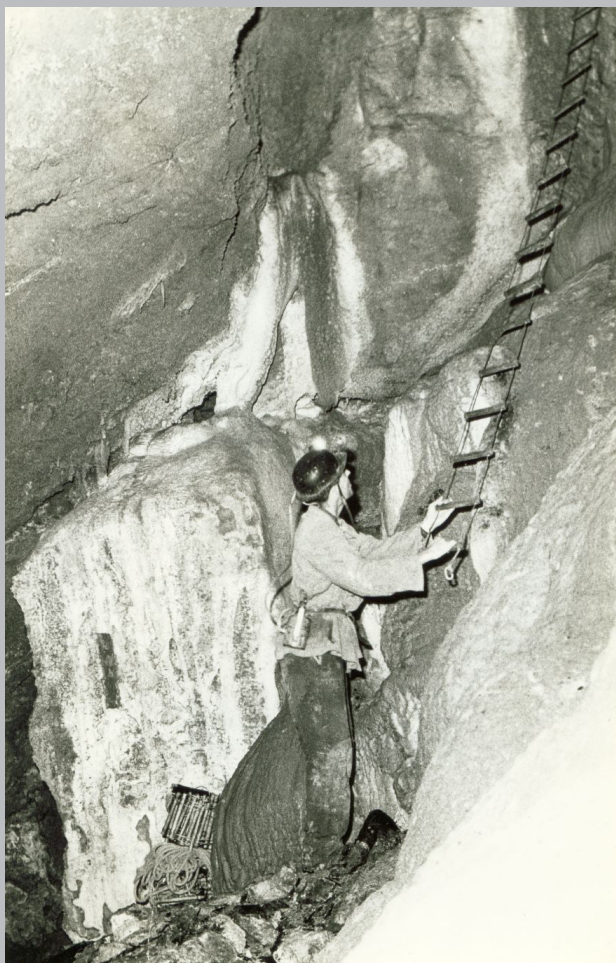
"Ovo je bio potok", objasnili su nam drugovi speleolozi i dodali "jednom davno". Korito isušenog potoka dovelo nas je do tog drugog ponora, za koji je bilo dovoljno dvadeset metara ljestava. Ali našim iznenađenjima još nije došao kraj. Vlado se spustio u okomit otvor, a izašao na drugom kraju špilje iz trećeg ponora. Ponori, na koje smo sada naišli, spojeni su tunelom. Naši kartografi (Vlado Božić i Vesna Šegrc) unijeli su sve to u kartu istraženog podzemlja i izmjerili razdaljine. Podijeljena je čokolada. Krenuli smo natrag. žurili smo se. Još pet, još četiri, još dvije strme zapreke dijele nas od površine zemlje. Osiguravamo se konopima. Novopečeni speleolozi-reporteri zadržavaju kretanje. Najzad kod izlaza. Nad našim glavama, koje su izronile iz kamenog grotla i ispruženim rukama, što grčevito traže posljednju prečku ljestava, roje se zvijezde na ponoćnom nebu. Pogleli smo po zemlji. Teško dišemo. Šuma i noć ugodno mirišu".

Svagdje nas je u stopu pratio i poznati zagrebački fotoreporter Pavao Cajzek koji je zajedno s Duškom Muzikantom fotografijama dokumentirao ovo istraživanje.

*** Ime jama na Puharevom je stari naziv za Veliku špilju u Permanima. Za ime smo saznali u Zadružnom domu od lokalnog stanovništva, pa smo tako jamu i nazvali.**

Povratak prema površini, u sredini Milan Vucković foto: Pavao Cajzek

Duško Muzikant na dnu prvog ponora

foto: Pavao Cajzek

SUMMARY
JAMA NA PUHAREVOM

The article on Velika jama in Permani written by Alen Kapidžić and published in the second issue of this magazine reminded me of an exploration having taken place 44 years ago.

Milan Vucković and Nikola Polak, journalists from Zagreb, took hold of the notes made by a German engineer who spent some time in Kastavština in the beginning of the 20th century. The notes revealed various interesting stories, such as the stories of Druids, who allegedly came to the island of Cres from Kastavština through an underground passage, or the stories of the Napoleon soldiers who, on their way back from Russia in 1813, also allegedly got stuck in a Kastav cave wanting to pass to the Lim channel in Istria. The above-mentioned journalists wanted to find some facts that would prove the alleged stories and asked the then renowned geographers, geologists and speleologists for help. Having been given approval they organised a big speleological exploration of the Kastavština region and named it «Kvarnerska špilja» (the Kvarner Cave). From July 4 until July 1960, the team composed of Milan Vucković and Nikola Polak (journalists), Pavao Cajzek (press photographer), Vlado Božić (leader), Vesna Šegrc, Duško Muzikant, Janko Debeljak, Slavko Smolec (SO PD «Željezničar») and Hrvoje Malinar (SO PDS «Velebit») organised a camp at Zadružni dom in the village of Permani from which they explored the surrounding.

24 caves and pits were either just visited or even completely explored. The journalists wrote down that all together 3.984 meters of cave and pit channels had been crossed, 432 metres crawled over, that the participants had reached 310 metres of depth with the help of speleological ladders and spent 78 hours in the underground. This event was covered in 8 issues of the Zagreb VUS weekly newspaper from June 8 until July 27 1960.

Various building remnants were found that could be connected with Druids, but not a single trail that could be in connection with Napoleon' soldiers. Nevertheless, the benefits of this exploration were additional caves and pits explored where besides ornaments, valuable archaeological and palaeontological findings were encountered.